

บทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ
วัดแหลมทราย ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*
THE ROLE OF PUBLIC SERVICE OF PHRA KRU KASEM NAWAKAN
FOUNDATION, WAT LAEM SAI, TAMBOL BORYANG,
AMPHER MUANG, SONGKHLA PROVINCE

อักรินทร์ สมศักดิ์¹, พระครูวิรัตธรรมโชติ², กันตภณ หนูทองแก้ว³ และ จักรกฤษ เลิศลัล⁴
Arkarin Somsak¹, Phrakhruwirattammachot², Kantaphon Nuthongkaew³ and Chakkrit Loeslap⁴

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Nakhon Si Thammarat Province, Thailand

³⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

³⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Province, Thailand

Corresponding Author's Email: 2kantaphon_2@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 22 สิงหาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 2 กันยายน 2568; วันตอบรับบทความ : 4 กันยายน 2568

Received 22 August 2025; Revised 2 September 2025; Accepted 4 September 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทด้านการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ 2) วิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน กลยุทธ์ และกิจกรรมของมูลนิธิที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และ 3) เสนอแนวทางส่งเสริมบทบาทของมูลนิธิในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในชุมชน การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ ผู้บริหารมูลนิธิ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่/อาสาสมัคร และประชาชน

Citation:



* อักรินทร์ สมศักดิ์, พระครูวิรัตธรรมโชติ, กันตภณ หนูทองแก้ว และ จักรกฤษ เลิศลัล. (2568). บทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ วัดแหลมทราย ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(5), 19-36.

Arkarin Somsak, Phrakhruwirattammachot, Kantaphon Nuthongkaew and Chakkrit Loeslap. (2025). The Role Of Public Service Of Phra Kru Kasem Nawakan Foundation, Wat Laem Sai, Tambol Boryang, Amphher Muang, Songkhla Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(5), 19-36.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผู้รับบริการในพื้นที่ จำนวน 15 รูป/คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา และSWOT Analysis

ผลการวิจัยพบว่า 1) การให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวการ วัดแหลมทราย มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาสังคมในหลากหลายมิติ ผ่านการให้บริการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมาภิบาล สาราณียธรรม 6 และสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความสามัคคี 2) จากการวิเคราะห์ SWOT ปัญหาด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านความเหลื่อมล้ำ และด้านสวัสดิการสังคม พบว่า มูลนิธิพระครูเกษมนวการ สามารถช่วยแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ นำไปสู่การเบาเทาทุกข์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ3) แนวทางส่งเสริมบทบาทของมูลนิธิในการให้บริการสาธารณะเพื่อชุมชนใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ (1) การช่วยเหลือผู้ยากไร้ (2) การส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิต (3) การส่งเสริมด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน เช่น การผลิตและแจกจ่ายน้ำมันโอสถทิพย์ (เปลี่ยนชื่อเป็น “ทรายโอสถ”) การให้ยารักษาเบื้องต้น และ (4) การส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนผ่านกิจกรรมอาสาสมัคร

คำสำคัญ: การบริการสาธารณะ, การพัฒนาท้องถิ่น, คุณภาพชีวิต, มูลนิธิพระครูเกษมนวการ

Abstract

This article aims to 1) To examine the roles of the Phra Khru Kasem Nawakarn Foundation in providing public services; 2) To analyze the operational processes, strategies, and activities of the foundation that contribute to the quality of life of local people; and 3) To propose guidelines for enhancing the foundation's role in delivering public services to the community. This study employed a qualitative research methodology. Data were collected from documents, books, articles, and in-depth interviews with 15 purposively selected key informants, including Buddhist monks, foundation administrators, community leaders, staff/volunteers, and service recipients in the local area. Data collection techniques included in-depth interviews, while the analysis utilized content analysis in combination with SWOT analysis.

The research findings revealed the following: 1) The Phra Khru Kasem Nawakarn Foundation, Wat Laem Sai, plays a crucial role in addressing various social issues by providing beneficial public services. Its mission is closely aligned with the promotion of Buddhist principles, namely the principles of good governance (Thamma-aphiwan), the Six Principles of Cordiality (Saraniya-dhamma), and the Four Bases of Social Solidarity (Sangahavatthu), which together contribute to strengthening community unity. 2) The SWOT analysis identified key issues in education, public health, inequality, and social welfare. The foundation has demonstrated effectiveness in addressing these challenges, thereby alleviating the hardships of the people and enhancing their well-being. 3) The proposed guidelines for enhancing the foundation's role in public service provision focus on four major areas: (1) assisting the underprivileged, (2) promoting education and improving quality of life, (3) advancing basic public health services—such as producing and distributing the herbal medicinal oil Osot Thip (renamed “Sai Osot”) and providing basic medication, and (4) fostering community cooperation through volunteer activities

Keywords: Role, Public Service, Local Development, Quality of Life, Phra Kru Kasem nawakarn Foundation

บทนำ

ประเทศไทยจะมีระบบราชการที่ทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะอย่างเป็นทางการ แต่จากข้อจำกัดด้านงบประมาณ กำลังคน และระบบราชการที่เน้นลำดับชั้น ทำให้บางพื้นที่ โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น อาจไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม ในบริบทนี้ องค์กรภาคประชาสังคม โดยเฉพาะวัดและมูลนิธิที่ตั้งอยู่ในวัด จึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกช่วยเหลือประชาชนอย่างไม่เป็นทางการ (ธวัชชัย พิษผล, 2563) มูลนิธิพระครูเกษมจวนการ (แปลก เขมโก) วัดแหลมทราย ถือเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจขององค์กรที่มีรากฐานทางศาสนา แต่สามารถผนวกหลักธรรมคำสอนเข้ากับการปฏิบัติงานเชิงสังคมได้อย่างกลมกลืน กิจกรรมของมูลนิธิ เช่น การให้ทุนการศึกษา การดูแล

ผู้สูงอายุ การสงเคราะห์ผู้ป่วยยากไร้ และการจัดโครงการพัฒนาชุมชน ล้วนสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความเท่าเทียมในสังคม (กิตติชัย นิลอุบล, 2564) ซึ่งองค์กรทางศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในสังคม โดยเฉพาะในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของศรัทธา คุณธรรม และวัฒนธรรม ในหลายสังคมทั่วโลก องค์กรศาสนาไม่เพียงทำหน้าที่ด้านจิตวิญญาณ แต่ยังมีบทบาทเชิงสังคมในการให้บริการแก่ประชาชน การสร้างเครือข่ายชุมชน การช่วยเหลือผู้ยากไร้ และการส่งเสริมสันติภาพในสังคม (Cnaan & Boddie, 2002) อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดทางด้านข้อมูลและการศึกษาที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับบทบาทของมูลนิธิแห่งนี้ในเชิงวิชาการ

การให้บริการสาธารณะถือเป็นกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและชุมชนเมืองที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและการเข้าถึงบริการจากภาครัฐ การมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคม โดยเฉพาะองค์กรศาสนา จึงกลายเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างสวัสดิการพื้นฐานและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (สุภาพร สุขุม, 2562) ในประเทศไทย สถาบันศาสนา โดยเฉพาะวัด มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์มาอย่างยาวนาน นอกจากการทำหน้าที่ด้านศาสนพิธีแล้ว วัดยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น การให้ทุนการศึกษา การจัดสาธารณูปโภค การดูแลผู้ยากไร้ และการบรรเทาทุกข์ในยามวิกฤต (สุนทร พุ่มกุมาร, 2561) หนึ่งในตัวอย่างที่ชัดเจนของการมีบทบาทในการให้บริการสาธารณะของวัด

ประวัติมูลนิธิพระครูเกษมนวการ (แปลก เขมโก) วัดแหลมทราย ตำบลบ่อ่าง อำเภอมือง จังหวัดสงขลา โดยพระครูเกษมนาการ (แปลก เขมโก) หรือรองเจ้าอาวาสวัดแหลมทราย อำเภอมือง จังหวัดสงขลา นามเดิม แปลก นามสกุล รัตนวรรณ ภูมิลำเนา อยู่หมู่ที่ 5 ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ท่านเป็นพระที่มีใจหนักแน่น มีปฏิปทาเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นพระนักพัฒนา ได้สร้างถาวรวัตถุจำนวนมากไว้กับวัดอรุณดาราราม ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร วัดบ้านเกิดของท่านและสร้างเสนาสนะจำนวนหลายหลังในวัด ซึ่งเป็นวัดที่ได้มาอยู่อาศัยตลอดอายุ ความเป็นพระนวการของท่าน ล้วนเอื้ออำนวยถึงคุณประโยชน์ต่อ พระภิกษุสามเณรทั้งสองวัด และชาวพุทธอย่างยิ่ง ท่านพระครูฯ ถึงแก่กรรมภาพ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2540 อายุ 64 ปี 44 พรรษา โดยการจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อยกย่องคุณความดีมีให้ดับสูญ เทิดทูนเกียรติฯ ให้ปรากฏตราบนิรันดร์ และพระมหาสนิท อดุลโกวิท รองเจ้าอาวาสวัดแหลมทรายและคณะกรรมการ ได้ขออนุญาตจัดตั้ง “มูลนิธิพระครูเกษม

นวการ (แปลก เขมโก) ทุนจัดตั้งครั้งแรก 17 ล้านบาท (สิบเจ็ดล้านบาทถ้วน) เลขที่จัดตั้งเลขอนุญาตที่ ต.371/2541 มีผลงานเป็นที่ประจักษ์คือคณะกรรมการมูลนิธิฯ มีมติให้นำดอกเบียเงินฝากมาก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และได้เริ่มดำเนินการมอบทุนการศึกษาช่วยเหลือสังคม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา และเพื่อเป็นการระลึกในคุณงามความดีของท่าน จึงได้กำหนดให้วันที่ 24 มิถุนายนของทุกปี ซึ่งตรงกับวันมรณภาพของท่านครูเกษมนาการ (แปลก เขมโก) ช่วงเช้า ศิษยานุศิษย์ ได้ร่วมทำบุญอุทิศถวายแด่ดวงจิตวิญญาณของท่าน ช่วงบ่าย ทำให้พิธีมอบทุนการศึกษา และกิจกรรมสาธารณประโยชน์หลากหลายรูปแบบ ทั้งด้าน การศึกษา สาธารณสุข การสงเคราะห์ และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยมีพระครูเกษมนาการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่เป็นที่เคารพของชาวบ้าน และเป็นผู้ก่อตั้งแนวทางการดำเนินงานของมูลนิธิอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษม นวการ วัดแหลมทราย ตำบลบ่อทราย จังหวัดสงขลา” จึงเป็นความพยายามในการทำ ความเข้าใจพลวัตขององค์กรศาสนาในฐานะผู้ให้บริการสาธารณะ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้เกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศาสนา ภาครัฐ และภาคประชาชนในการพัฒนาสังคมร่วมกันอย่าง ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษม นวการ วัดแหลม ทราย ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน กลยุทธ์ และกิจกรรมของมูลนิธิที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่
3. เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมบทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครู เกשמ นวการ วัดแหลมทราย ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นการศึกษา เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และ การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เกี่ยวกับบทบาทของมูลนิธิพระครูเกษม นว

การในการให้บริการสาธารณะแก่ชุมชน โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารและแหล่งข้อมูลภาคสนาม ผ่านกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และแปลความหมายอย่างเป็นระบบ รายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาการวิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ จำนวน 15 รูป/คน ได้แก่

ผู้บริหารมูลนิธิพระครูเกษมนวมการ จำนวน 3 รูป/คน

เจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครของมูลนิธิ จำนวน 4 คน

ประชาชนผู้รับบริการสาธารณะจากมูลนิธิ จำนวน 4 คน

พระสงฆ์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Guide) ที่ออกแบบคำถามล่วงหน้าแต่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลตอบอย่างอิสระ แบบบันทึกการสังเกต พฤติกรรม บรรยากาศ หรือบริบทของพื้นที่ศึกษา เอกสารและข้อมูลทุติยภูมิ เช่น แผ่นพับรายงานประจำปี ข่าวประชาสัมพันธ์ หรือบทความเกี่ยวกับมูลนิธิ ในการศึกษาวิจัยด้านบทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวมการ วัดแหลมทราย ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา แนวทางการพัฒนาควมมุ่งเน้นที่การเข้าใจบริบทเฉพาะของชุมชนและพื้นที่ ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ช่วยให้เห็นภาพรวมเชิงลึกของประสบการณ์ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในระดับชุมชน ภาครัฐ และพระสงฆ์

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Trustworthiness)

ใช้แนวคิดด้าน “ความน่าเชื่อถือของข้อมูล” (Trustworthiness) ตามแนวทางของ Lincoln และ Guba (1985) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

3.1 ความเที่ยงตรง (Credibility)

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิค การตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) ซึ่งหมายถึงการนำข้อมูลที่ถอดความจากบทสัมภาษณ์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งใช้การตรวจสอบข้อมูลจาก

หลายแหล่ง (Data Triangulation) เช่น ข้อมูลจากพระภิกษุสงฆ์ หน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนผู้รับบริการจากมูลนิธิ เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันความสอดคล้องของข้อมูล

3.2 ความเชื่อมั่น (Dependability)

ในการสร้างความมั่นใจต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้บันทึกกระบวนการอย่างเป็นลำดับชัดเจน เช่น วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง แนวคำถาม การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้อื่นสามารถตรวจสอบและติดตามกระบวนการได้ (Audit Trail) รวมถึงมีการให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อกระบวนการดำเนินงานวิจัย (Peer Review)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงลึก (In-depth Data Collection)

Discussions พระภิกษุสงฆ์ หน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน กับตัวแทนชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้รับบริการจากมูลนิธิ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงและความหลากหลายของมุมมอง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยขอความยินยอมล่วงหน้า ใช้เวลาเฉลี่ย 30–60 นาทีต่อราย รวมทั้งการสังเกตการณ์ภาคสนาม (Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะของมูลนิธิ เช่น การแจกของ การรักษาพยาบาล หรือกิจกรรมทางศาสนา เพื่อสังเกตพฤติกรรมและบทบาทของมูลนิธิ และการวิเคราะห์เอกสาร รวบรวมข้อมูลเอกสารจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมูลนิธิ เพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบข้อมูลจากภาคสนาม เพื่อเข้าใจบริบทและพฤติกรรมในสถานที่จริง

4.2 การวิเคราะห์เชิงตีความ (Interpretative Analysis)

เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิค เช่น การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ธีม (Thematic Analysis) เพื่อสกัดสาระสำคัญและความหมายที่ซ่อนเร้นในข้อมูล โดยคำนึงถึงบริบทการให้บริการสาธารณสุขประโยชน์ และสังคมของพื้นที่

4.3 การสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Establishing Trustworthiness)

การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) การใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง (Data Triangulation) และการบันทึกกระบวนการวิจัยอย่างละเอียด (Audit Trail) เพื่อให้ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบได้ โดยผู้วิจัยใช้วิธีดังนี้

การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยใช้หลายแหล่งข้อมูลและหลายวิธีการเก็บข้อมูล

การตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล (Member Check) โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง

การเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

4.4 ความเที่ยงตรงในการตีความ (Confirmability)

เพื่อหลีกเลี่ยงอคติส่วนตัวของผู้วิจัย การตีความข้อมูลจะอ้างอิงตามถ้อยคำของผู้ให้ข้อมูลอย่างชัดเจน และมีการจัดเก็บข้อมูลดิบไว้อย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ รวมถึงการนำเสนอข้อมูลโดยแยกความคิดเห็นของผู้วิจัยออกจากข้อเท็จจริงที่เกิดจากข้อมูล

4.5 ความถ่ายโอนไปใช้ได้ (Transferability)

ผู้วิจัยได้ให้รายละเอียดบริบทพื้นที่ ชุมชน และกลุ่มตัวอย่างไว้อย่างชัดเจน (Thick Description) เพื่อให้ผู้อ่านสามารถพิจารณาว่าผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบริบทอื่นที่คล้ายคลึงกันได้หรือไม่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการถอดเทปคำสัมภาษณ์ และจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นหลัก จากนั้นสรุปความเชื่อมโยงเชิงเหตุผลในเชิงวิเคราะห์ การพัฒนากลยุทธ์และแนวทางการจัดการเชิงวัฒนธรรม นำผลการวิเคราะห์มาพัฒนาแนวทางการจัดการ และส่งเสริมบทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ วัดแหลมทราย ที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ผลการวิจัย

1. การศึกษาบทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ วัดแหลมทราย ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า

มูลนิธิ (foundation) เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา ศาสนา การแพทย์ และการส่งเสริมผู้ยากไร้ ซึ่งมูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับวัดจะมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีหลักธรรมสำคัญ คือ หลักธรรมาภิบาล และสังคหวัตถุ 4 และการสร้างความเข้มแข็งให้กับ

ชุมชนโดยรอบ โดยในบริบทของสังคมไทย มูลนิธิในวัดมีลักษณะผสมผสานระหว่างการบริหารเชิงศาสนากับการจัดการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจจากชุมชน คือมีศรัทธาเป็นที่ตั้ง โดยมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ วัดแหลมทราย มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยขับเคลื่อนสังคมผ่านการให้บริการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชนในหลายมิติ โดยสามารถจำแนกได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษา

มูลนิธิพระครูเกษมนวกการ ได้มอบทุนการศึกษา แก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในชุมชน สนับสนุนอุปกรณ์การเรียน ให้กับโรงเรียนและศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่ และส่งเสริมการศึกษาทางพระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนในชุมชน วัดแหลมทราย และชุมชนใกล้เคียง ผ่านกิจกรรมการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ตลอดจนส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม ซึ่งเป็นการสร้างทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาวแบบยั่งยืน

1.2 ด้านสาธารณสุขและสวัสดิการ

มูลนิธิพระครูเกษมนวกการ ออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ตรวจสอบสุขภาพฟรีแก่ชาวบ้าน โดยร่วมมือกับโรงพยาบาลหรือจิตอาสาทางการแพทย์ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ เช่น ตรวจสอบสุขภาพทั่วไป ให้ความรู้เรื่องอาหาร ยา และการดูแลตนเอง ช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ ด้วยการมอบถุงยังชีพ และตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว สนับสนุนโรงศพฟรี สำหรับผู้ยากไร้ เป็นกลไกเสริมภาครัฐในการดูแลคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน

1.3 ด้านจิตวิญญาณและคุณธรรม

มูลนิธิพระครูเกษมนวกการ ได้จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การเวียนเทียน เนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือการสวดมนต์ข้ามปี ตลอดจนการจัดปฏิบัติธรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมสำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป เพื่อนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตและเยียวยาจิตใจ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต เช่น โควิด-19 หรือภัยพิบัติ ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรมในครอบครัว เช่น โครงการพ่อแม่ลูกเข้าวัด เพื่อช่วยเสริมสร้างพลังทางใจ เป็นเกราะป้องกันความเครียด และส่งเสริมสังคมคุณธรรม

1.4 ด้านวัฒนธรรมและชุมชนสัมพันธ์

มูลนิธิพระครูเกษมนวกการ เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมที่ช่วยเชื่อมโยงผู้คนในชุมชน โดยเป็นต้นแบบในการจัดงานประเพณีท้องถิ่น เช่น งานประจำปีของวัด งานทอดผ้าป่า งานบุญเดือนสิบ ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น หนังตะลุง มโนราห์ รำไทย ตลอดจนเป็น

ศูนย์รวมของคนในชุมชน ทั้งในทางพิธีกรรมและชีวิตประจำวัน เช่น เป็นสถานที่ประชุม อบรม หรือที่พักพิงของประชาชนในโอกาสต่าง ๆ

1.5 ด้านการพัฒนาและเครือข่าย

มูลนิธิพระครูเกษมนวการ ช่วยผลักดันการพัฒนาชุมชนผ่านความร่วมมือกับองค์กรภาคีต่าง ๆ เช่น เทศบาล โรงเรียน โรงพยาบาล องค์กรเอกชน และองค์กรด้านจิตอาสา โดยจัดตั้งทีมอาสาสมัครประจำท้องถิ่น ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบริการสาธารณะ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การระดมทุน ผ่านการบริจาค หรือการทำบุญ ไว้เป็นกำลังทรัพย์ในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงมุ่งเสริมสร้างทุนทางสังคม (social capital) และเครือข่ายเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2. การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน กลยุทธ์ และกิจกรรมของมูลนิธิฯ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ พบว่า

มูลนิธิพระครูเกษมนวการ มีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญ เน้นให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดแนวทางในบริหารจัดการตนเอง และสอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของมูลนิธิฯ อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

2.1 การดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานของมูลนิธิพระครูเกษมนวการ จะพบว่ามูลนิธิพระครูเกษมนวการ มีการประเมินความต้องการของชุมชน ผ่านการพูดคุย สัมมนา และสังเกตการณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อช่วยวางแผนโครงสร้างขององค์กรร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและชุมชน เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา นำไปสู่การจัดสรรทรัพยากร ทั้งในรูปแบบทุนเงินบริจาค และอาสาสมัครในชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประเมินผลอย่างไม่เป็นทางการ โดยอาศัยข้อมูลจากผู้รับบริการโดยตรงและข้อเสนอแนะจากชุมชน สะท้อนถึงหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะความสุจริตโปร่งใสและการมีส่วนร่วม

2.2 กลยุทธ์ของมูลนิธิฯ

จากการวิเคราะห์กลยุทธ์ของมูลนิธิพระครูเกษมนวการ จะพบว่า มีการกำหนดกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม และผลประโยชน์ในบริบทของท้องถิ่นเป็นสำคัญ โดยอาศัยหลักการให้วัดเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ทำให้สามารถดำเนินงานเชิงรุกได้ในหลายมิติ คือ

(1) การสร้างความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับชุมชนผ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น การแจกข้าวกล่อง น้ำดื่ม เวชภัณฑ์

(2) การใช้หลักธรรมทางศาสนาในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน เช่น โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

(3) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และจิตอาสาในระดับท้องถิ่น

(4) การใช้โซเชียลมีเดีย และการบอกต่อเพื่อประชาสัมพันธ์และระดมทรัพยากร ที่เน้นเครือข่าย ความยืดหยุ่น และการตอบสนองเร็ว

2.3 กิจกรรมของมูลนิธิฯ

จากการวิเคราะห์กิจกรรมของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ จะพบว่า มูลนิธิฯ ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมิติต่าง ๆ เพื่อการคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่

(1) ด้านการศึกษา

มูลนิธิพระครูเกษมนวกการ มีทุนการศึกษาให้นักเรียนยากจนเพื่อพัฒนาการทางสติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตให้เด็กในชุมชน สนับสนุนอุปกรณ์การเรียนให้โรงเรียนวัดแหลมทราย และโรงเรียนใกล้เคียง ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้แก่ครอบครัว ตลอดถึงการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ทำให้สามารถช่วยลดปัญหาสังคม เช่น การว่างงาน อาชญากรรม หรือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และได้รับโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค นำไปสู่การสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

(2) ด้านสุขภาพ

มูลนิธิพระครูเกษมนวกการ การออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ร่วมกับ รพ. สงขลา ผ่านการส่งเสริมกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ เช่น บริการตรวจสุขภาพ เบื้องต้น ตลอดถึงการให้ความรู้เรื่องสุขภาพกาย ทำให้บุคคลเข้าใจหลักการดูแลตนเอง เช่น การรับประทานอาหารที่เหมาะสม การออกกำลังกาย การพักผ่อนเพียงพอ ช่วยลดความเสี่ยงการเกิดโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ส่งเสริมการตรวจสุขภาพและการป้องกันโรคตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และด้านสุขภาพจิต ผ่านการส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ในโครงการ “รักษาศีล รักษาใจ” เพื่อช่วยให้คนรู้เท่าทันอารมณ์ ความเครียด และวิธีจัดการปัญหาชีวิต สามารถลดความเสี่ยงของปัญหาสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล หรือความเครียดเรื้อรัง นำไปสู่การมีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการสื่อสารเชิงบวก

(3) ด้านวัฒนธรรม

มูลนิธิพระครูเกษมจวนการ จัดกิจกรรมเทศนาธรรม นำชีวิตวิถีพุทธ ตลอดถึงส่งเสริมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ควบคู่กับการส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น มโนราห์ หนังตลุง เป็นต้น ในงานบุญ เพื่อเสริมพลังทางจิตใจเพื่อเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมในชุมชน

(4) ด้านสวัสดิการ

มูลนิธิพระครูเกษมจวนการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ ด้วยเครื่องอุปโภคบริโภค การตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวในวัด ตอบสนองความต้องการพื้นฐานแบบเร่งด่วน สามารถเพิ่มความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของประชาชน

3. การเสนอแนวทางในการส่งเสริมบทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมจวนการ วัดแหลมทราย ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การส่งเสริมบทบาทในการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมจวนการ สามารถดำเนินการได้ในสามระดับที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน จะช่วยพัฒนาคน ครอบครัว และชุมชนไปพร้อมกัน ทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน กล่าวคือ

3.1 ระดับบุคคล

มูลนิธิ เสนอแนวทางในการส่งเสริมบทบาทการให้บริการสาธารณะที่มีลักษณะเป็นกระบวนการบ่มเพาะจิตสำนึกด้านจิตอาสาและคุณธรรมจริยธรรม โดยอาศัยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และการบูรณาการความรู้ด้านทักษะชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการมีส่วนร่วมต่อสังคมอย่างยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมอบรมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ให้ความเมตตากรุณาตามหลักสาราณียธรรม 6 ประการ เพื่อให้เกิดทักษะที่ใช้ได้จริงในพัฒนาชีวิต เช่น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การดูแลผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจและมีจิตสำนึกในการทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ทำให้ประชาชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดถึงมีภาคภูมิใจในคุณค่าของตนที่ได้ช่วยเหลือสังคม และมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเสียสละ

3.2 ระดับครอบครัว

มูลนิธิสามารถส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวมีบทบาทในการทำกิจกรรมสาธารณะร่วมกัน เช่น การปลูกต้นไม้ การทำความสะอาดชุมชน หรือการร่วมงานบุญ เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและสัมพันธ์ภาพที่ดีภายในครอบครัว อีกทั้งยังเป็นต้นแบบที่ดีในการปลูกฝังคุณค่าของการทำประโยชน์เพื่อสังคมแก่บุตรหลานและคนในครอบครัว คือ ครอบครัวมีความสามัคคี สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเป็นแบบอย่างในการทำความดีแก่บุตรหลาน

3.3 ระดับชุมชน

มูลนิธิสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสาธารณประโยชน์ ทั้งด้าน การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และการบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียน วัด หน่วยงานราชการ และองค์กรท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมบริการ สาธารณะอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ประชาชนมี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเกิดความสามัคคีในสังคม

อภิปรายผล

1. การศึกษาบทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวการ วัด แหลมทราย ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า

มูลนิธิพระครูเกษมนวการ วัดแหลมทราย มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยแก้ไข ปัญหาสังคมในหลากหลายมิติ ผ่านการให้บริการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน โดยมี เป้าหมายหลักในการส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมาภิบาล สังคหวัตถุ 4 และสาราณียธรรม 6 เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมัคสมานสามัคคี (ม.มู. (ไทย) 12/492/531- 532) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) นำไปสู่การสร้างเสถียรภาพของสังคม สอดคล้อง กับงานวิจัยของ ญัฐชพันธ์ คุปตวัช ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการ จัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่: ศึกษากรณี เทศบาลนคร นครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน สามารถแบ่งได้ 2 แบบ ได้แก่ การ มีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ หมายถึง การมีส่วนร่วมที่เป็นไปตามหน้าที่ ที่กำหนดในระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนของเทศบาล พ.ศ. 2564 และการมีส่วนร่วม แบบไม่เป็นทางการ หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ผู้นำชุมชนริเริ่มขึ้นเอง โดยไม่ได้เป็นหน้าที่ตาม ข้อบัญญัติ โดยการมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการนั้น ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาบริการสาธารณะ ตั้งแต่ร่วมตัดสินใจเสนอปัญหา ระบุสภาพปัญหาในแผนชุมชนแต่ไม่มีส่วนร่วมดำเนินการ เพราะอำนาจการอนุมัติโครงการเป็นของเทศบาล ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้นำชุมชน หากเป็นผู้นำชุมชนที่ดำรงตำแหน่งบริหารงานร่วมกับ เทศบาล จะมีอำนาจต่อรองมากกว่าผู้นำชุมชนมีวิธีการหลายรูปแบบในการกดดัน ต่อรองกับ

หน่วยงานเทศบาลเพื่อให้โครงการของชุมชนของตนได้รับการจัดสรรงบประมาณ ในด้านความแตกต่างของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้นำชุมชนที่มีช่วงอายุต่างกัน ผู้วิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนวัยผู้ใหญ่ (ช่วงอายุ 25 - 45 ปี) เป็นกลุ่มคนที่เน้นการทำงานเชิงรุกคิดเชิงออกแบบ ทดลองทดสอบ เพื่อแสวงหาหนทางแก้ปัญหาระยะยาว ผู้นำชุมชนวัยผู้ใหญ่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการภายในชุมชนอย่างอิสระมองว่าหน่วยงานเทศบาลอำนวยความสะดวกให้กับชุมชน แตกต่างกับผู้นำชุมชนวัยสูงอายุ (ช่วงอายุ 45 - 76 ปี) ที่เน้นการปฏิบัติตามข้อบังคับการทำงานเป็นแบบเชิงรับ ให้ความสำคัญกับการทำงานตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผู้นำชุมชนมีหน้าที่รายงานสถานการณ์ภายในชุมชนรอกการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานเทศบาล เน้นการยึดโยงกับหน่วยงาน เทศบาลผ่านความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ณัฐพันธ์ คุปต์วัช, 2566)

2. การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน กลยุทธ์ และกิจกรรมของมูลนิธิฯ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ พบว่า

มูลนิธิพระครูเกษมวการ มีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญ เน้นให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการตนเอง และสอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของมูลนิธิฯ ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมของมูลนิธิสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ นำไปสู่สังคมที่สงบสุข และการบริหารงานอย่างสุจริตและโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิพิชญา ชิมพันธ์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “ การจัดการรูปแบบการบริหารแผนพัฒนาของมูลนิธิในประเทศไทย ” ผลการศึกษาพบว่า 1. กลยุทธ์ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่า พัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี มีจิตสาธารณะ มีความรู้คุณธรรม ภายใต้การบริหารจัดการในมูลนิธิเพื่อให้โอกาส ตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) กลยุทธ์ที่กำหนดพันธกิจว่า (2.1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในมูลนิธิเพื่อให้โอกาส (2.2) พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือเด็กด้านการเป็นคนดี มีจิตสาธารณะ โดยการบริหารจัดการในมูลนิธิเพื่อให้โอกาสตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2.3) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในการจัดกิจกรรมคนดีมีจิตสาธารณะ ตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2.4) พัฒนามูลนิธิเพื่อให้โอกาสให้เป็องค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดของปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง 3) กลยุทธ์การบริหารจัดการในมูลนิธิเพื่อให้โอกาส 4) กลยุทธ์ระดับองค์กร คือ กลยุทธ์หลัก และกลยุทธ์ขับเคลื่อนโดยมีรายละเอียดที่เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) ได้ชุดของเป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ทั้งการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริการสังคม และการบริหารโดยมีรายละเอียดหลายประการที่มุ่งจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมูลนิธิเพื่อให้โอกาสที่มีคุณภาพ (ปพิชญา ชิมพ์สัน และคณะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิริลยุพา ณ สงขลา ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการรูปแบบการบริหารแผนพัฒนาของมูลนิธิในประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการของมูลนิธิในประเทศไทยโดยภาพรวม ปัญหาการบริหารจัดการของมูลนิธิในประเทศไทย และความต้องการในการบริหารจัดการ พบว่า 1) ต้องการให้มีการปรับปรุงระบบโครงสร้างของการบริหารงานรวมทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ของให้มีความยืดหยุ่น ไม่ซ้ำซ้อน มีความเป็นสากล 2) ต้องการให้มีการปรับทัศนคติและวิธีการทำงานของบุคลากรให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว 3) ต้องการให้มีการกระจายงบประมาณสอดคล้องกับความต้องการโดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงบประมาณเป็นหลัก ในส่วนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของมูลนิธิในประเทศไทย จำแนกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ 5 เป้าประสงค์ และ 23 กลยุทธ์ (วิริลยุพา ณ สงขลา, 2566)

3. การเสนอแนวทางในการส่งเสริมบทบาทการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ วัดแหลมทราย ตำบลบ่อ่าง อำเภอมือง จังหวัดสงขลา

การส่งเสริมบทบาทในการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ มีแนวคิดในการแก้ปัญหาสังคม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านความเสียสละ และด้านความเลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยสามารถดำเนินการได้ในสามระดับที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาควบคู่กันไประหว่างประชาชน ครอบครัว และชุมชน ทำให้เกิดประโยชน์ไปพร้อมกัน และสร้างความเสมอภาคให้แก่ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ ละดาไส และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมและพัฒนาบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการและวิธีการส่งเสริมการพัฒนาการบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นความสำเร็จในการจัดบริการสาธารณะที่เกิดจากความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และประชาชน มีปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการสาธารณะประสบผลสำเร็จ ซึ่งสามารถแยกกระบวนการ และวิธีการส่งเสริมและพัฒนาการบริการสาธารณะของท้องถิ่น คือ การสร้างสรรค์ประเภทของบริการ โดยท้องถิ่นต้องมีความสามารถในการสร้างสรรค์ประเภทบริการสาธารณะใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของแต่ละท้องถิ่น และ

ดำเนินการเพิ่มเติมจากการริเริ่มของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเสนอ หรือบางบริการสาธารณะอาศัยเพียงการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการบริการสาธารณะที่มีอยู่เดิมให้ได้ประโยชน์สูงสุด และตอบโจทย์ประชาชนและท้องถิ่น (ปาริชาติ ละดาไส และคณะ, 2565)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปในภาพรวมของบทความวิจัย 1) ด้านการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการพบว่า มูลนิธิพระครูเกษมนวกการ วัดแหลมทราย มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยแก้ไขปัญหาสังคมในหลากหลายมิติ ผ่านการให้บริการที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน โดยมีเป้าหมายหลักในการส่งเสริมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมาภิบาล สาราณียธรรม 6 และสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความสามัคคี นำไปสู่การสร้างเสถียรภาพของสังคม 2) ด้านกระบวนการดำเนินงาน กลยุทธ์ และกิจกรรมของมูลนิธิที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ พบว่า มูลนิธิพระครูเกษมนวกการ มีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญ เน้นให้ชุมชนมีบทบาทในการกำหนดแนวทางในบริหารจัดการตนเอง และสอดคล้องกับทิศทางการดำเนินงานของมูลนิธิฯ ตลอดถึงการดำเนินกิจกรรมของมูลนิธิสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ นำไปสู่สังคมที่สงบสุข และการบริหารงานอย่างสุจริตและโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และ 3) ด้านการส่งเสริมบทบาทของมูลนิธิในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในชุมชน พบว่า การส่งเสริมบทบาทในการให้บริการสาธารณะของมูลนิธิพระครูเกษมนวกการ มีแนวคิดในการแก้ไขปัญหาสังคม ด้านการขาดบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านความเสียสละ และด้านความเลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยสามารถดำเนินการได้ในสามระดับที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาควบคู่กันไประหว่างประชาชน ครอบครัว และชุมชน ทำให้เกิดประโยชน์ไปพร้อมกัน และสร้างความเสมอภาคให้แก่ทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรสนับสนุนมูลนิธิหรือองค์กรชุมชนที่มีลักษณะเป็นกลางและไม่แสวงหากำไร โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ การฝึกอบรม และการให้พื้นที่สำหรับกิจกรรมสาธารณะ

1.2 ควรส่งเสริมการสร้างศูนย์เรียนรู้จากประสบการณ์ของมูลนิธิฯ

เพื่อถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนให้กับองค์กรอื่น ๆ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

1.3 เสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการให้กับภาคประชาสังคม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมขององค์กรมีความเป็นระบบและตรวจสอบได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากรณีเปรียบเทียบกับมูลนิธิหรือองค์กรอื่นในภาคใต้ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบความสำเร็จที่หลากหลาย

2.2 ควรศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของกิจกรรมที่มูลนิธิดำเนินการ

2.3 ควรศึกษาบทบาทของผู้นำทางศาสนาในการขับเคลื่อนการบริการสาธารณะ เพื่อเชื่อมโยงบทบาททางจิตวิญญาณกับการพัฒนาชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กิตติชัย นิลอุบล. (2564). บทบาทของวัดในการพัฒนาสังคมท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐชนันท์ คุปต์วัช. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่: ศึกษากรณี เทศบาลนครนครปฐม. ใน สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธวัชชัย พีชผล. (2563). การมีส่วนร่วมของวัดในการให้บริการทางสังคม: ศึกษาเปรียบเทียบ 3 จังหวัดภาคใต้. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(2), 78-94.

ปพิชญา ชิมพ์สัน และคณะ. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการในมูลนิธิเพื่อให้โอกาส อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, (6)23, 201-211.

ปาริชาติ ละดาไส และคณะ. 2565. การส่งเสริมและพัฒนาบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน. ใน วารสารการพัฒนาระบบการศึกษารุ่นใหม่, 8(4), 348-361.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิรัชยุพา ณ สงขลา. (2566). การจัดการรูปแบบการบริหารแผนพัฒนาของมูลนิธิในประเทศไทย. ใน วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 10(8), 303-316.
- สุนทร พุ่มกุมาร. (2561). วัดกับสังคมไทย: บทบาทและความเปลี่ยนแปลง. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุภาพร สุขุม. (2562). บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการจัดบริการสาธารณะ: กรณีศึกษาวัดในจังหวัดภาคใต้. วารสารพัฒนาสังคม, 17(2), 45-59.
- Cnaan, R. A., & Boddie, S. C. (2002). *The invisible caring hand: American congregations and the provision of welfare*. New York University Press.